

Õiguskantsler

Teie 04.09.2013 nr

Meie 25.09.2013 nr 6-1/131185/1304119

**Vastus pöördumisele
Nõude aegumine ja täitemenetlus**

Austatud

Pöördusite õiguskantsleri poole ja tõstasite kaks küsimust. Esiteks küsisite, kas 05.04.2011 jõustunud tsiviilseadustiku üldosa seaduse ([TsÜS](#)) § 157 lõikes 1 sisalduv aegumistähtaeg kehtib ka enne muudatuse jõustumist olemasolevatele nõuetele. Leiaste, et antud sätet tuleb rakendada viisil, mille kohaselt oleks Teie näitel 11.06.2003 kohtuotsusega tunnustatud nõue aegunud mitte 30 aasta jooksul, vaid uue aegumistähtaja alusel 12.06.2013. Teiseks leidsite, et täitemenetluse seadustiku ([TMS](#)) § 48, mis ei anna kohtutäiturile õigust lõpetada täitemenetlus TsÜS §-s 157 sisalduva aegumistähtaja saabumisel, on põhiseadusvastane.

Kirjeldasite, et pöördusite samas küsimuses ka Justiitsministeeriumi poole, kes Teie käsitlesega ei nõustunud. Lisasite oma pöördumisele juurde ministeeriumi 01.08.2013 vastuse 10-4/13-5897-2.

Tutvusin Teie avalduse, TsÜS § 157 lõikega 1, normi selgitava eelnõu¹ seletuskirja ja justiitsministri vastusega ning asun Teie pöördumises kirjeldatud näite kontekstis seisukohale, et Eesti Vabariigi põhiseadusega ([Põhiseadus](#)) on kooskõlas:

- a) TsÜS § 157 lg 1, mille kohaselt arvestatakse 10-aastast aegumistähtaega 05.04.2011 seisuga üksnes edasiulatuvalt, ja
- b) TMS § 48, mis ei anna kohtutäiturile õigust lõpetada täitemenetlust TsÜS §-s 157 sisalduva aegumistähtaja saabumisel.

Selgitan järgnevalt oma seisukohta lähemalt.

---

¹ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu ([743 SE](#)).

I Asjassepuutuvad normid

Tsiviilseadustiku üldosa seadus

§ 157. Jõustunud kohtuotsusega tunnustatud nõude aegumine (kehtivus alates 05.04.2011)

(1) Jõustunud kohtuotsusega tunnustatud nõude, samuti kohtulikust kokkuleppest või muust täitedokumendist tuleneva nõude aegumistähtaeg on 10 aastat.

[---]

§ 157. Jõustunud kohtuotsusega tunnustatud nõude aegumine (kehtivus kuni 05.04.2011)

(1) Jõustunud kohtuotsusega tunnustatud nõude, samuti kohtulikust kokkuleppest või muust täitedokumendist tuleneva nõude aegumistähtaeg on 30 aastat.

[---]

Võlaõigusseaduse, tsiviilseadustiku üldosa seaduse ja rahvusvahelise eraõiguse seaduse rakendamise seadus (VÕSRS)

§ 9. Aegumine

[---]

(4) Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 157 lõikes 1 aegumise kohta sätestatud kohaldatakse ka enne 2011. aasta 1. märtsi tekkinud aegumata nõuetele. Kui enne 2011. aasta 1. märtsi kehtinud tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 157 lõike 1 kohane aegumistähtaeg lõpeks varem kui käesoleva lõike esimeses lauses nimetatud tähtaeg, siis kohaldatakse aegumisele enne 2011. aasta 1. märtsi kehtinud tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 157 lõiget 1.

Täitemenetluse seadustik

§ 48. Täitemenetluse lõpetamise alused

(1) Kohtutäitur lõpetab täitemenetluse:

- 1) sissenõudja avalduse alusel;
- 2) kirjaliku dokumendi esitamisel, kui sellest nähtub, et sissenõudja nõue on rahuldatud;
- 3) nõude rahuldamiseks vajaliku raha maksmisel kohtutäiturile või täitedokumendis märgitud toimingute tegemisel;
- 4) kohtulahendi esitamisel, millega täitmisele võetud täitedokument või kohustus see viivitamata täita on tühistatud või sundtäitmine on tunnustatud lubamatuks või on määratud sundtäitmise lõpetamine;
- 5) kirjaliku dokumendi esitamisel, kui sellest nähtub täitmise vältimiseks vajaliku tagatise andmine;
- 6) sissenõudja või võlgniku surma või lõppemise puhul, kui nõue või kohustus ei saa üle minna surnud isiku pärijatele või õigusjärglastele;
- 7) täitemenetluse põhjendamatul alustamisel täitemenetluse tingimuste täitmata jätmise tõttu;
- 8) muul seaduses sätestatud alusel.

II Õiguskantsleri seisukoht

Esiteks küsisite, kas 05.04.2011 jõustunud TsÜS § 157 lõikes 1 sisalduv aegumistähtaeg kehtib ka enne muudatuse jõustumist olemasolevatele ja veel aegumata nõuetele. Leiate, et antud sätet tuleb rakendada viisil, mille kohaselt oleks Teie näitel 11.06.2003 kohtuotsusega jõustunud nõue aegunud mitte 30 aasta jooksul (ehk aastal 2023), vaid uue aegumistähtaja alusel 12.06.2013.

Mõistan Teie küsimuse püstitust, kuid leian, et TsÜS § 157 lõikel 1 ei ole selle alates 05.04.2011 kehtivas sõnastuses tagasiulatuvat jõudu. Seega nõustun Teile 01.08.2013 justiitsministri saadetud seisukoha ja põhjendustega.

TsÜS § 157 lg 1 rakendamise edasiulatuvalt ning selle suhte varasemalt tekkinud aegumata nõuetega määras seadusandja kindlaks VÕSRS § 9 lõikes 4. Nimetatud sätte alates 05.04.2011 kehtiva sõnastuse kohaselt:

- a) kohaldatakse TsÜS § 157 lõikes 1 aegumise kohta sätestatud, s.o 10-aastast aegumistähtaega ka enne 01.03.2011 tekkinud aegumata nõuetele, kuid
- b) juhul kui enne 01.03.2011 kehtinud TsÜS § 157 lg 1 kohane, s.o 30-aastane aegumistähtaeg lõpeks varem kui eelmises punktis nimetatud tähtaeg, s.o 05.04.2021, siis kohaldatakse aegumisele enne 01.03.2011 kehtinud TsÜS § 157 lõiget 1.

Juhul, kui seadusandja oleks mõelnud Teie avalduses kirjeldatud kujul, puuduks teatud osa varasemalt tekkinud nõuete osas vajadus punkti b (VÕSRS § 9 lg 4 teine lause) järgi, kuna ajaliselt arvestatuna oleksid sellised nõuded automaatselt aegunud.

Leian, et antud rakendussätte puhul püüdis seadusandja leida tasakaalu nii võlgniku kui ka võlausaldaja õigustatud huvide vahel.

Ei tohi unustada, et täitemenetluse peamine eesmärk on suunatud ennekõike võlausaldaja õigustatud huvi tagamisele.² Võlausaldaja vaatepunktist vaadatuna peaks nõue täidetama tõhusalt ja kiiremas korras, mis ei peakski üldjuhul kestma aastaid. Üldinimlikel kaalutlustel on seadusandja pidanud õigeks piirata kohtutäiturite tegevust täitemenetluse läbiviimisel, nähes ette rea võlgniku õiguste kaitsele suunatud regulatsioone.³ Üheks selliseks võib pidada ka nõude aegumise tähtaega. Teisalt on minu hinnangul oluline teadvustada, et nii nagu ka kõik muud võlgniku kaitseks loodud mehhanismid, nii on ka nõude aegumise tähtaeg võlausaldaja suhtes ebasoodne. Nõude aegumisel jääb võlausaldajast sõltumatutel asjaoludel tema õigustatud ja seaduslik huvi tagamata.

Mis puudutab nõude aegumistähtaja märkimisväärset lühendamist 2011. aastal, siis minu hinnangul võis muutus sellega iseäranis tugevalt ebasoodsamaks nende võlausaldajate positsioon, kelle nõue rahuldati kas 2010. või ka 2011. aastal ehk suhteliselt vahetult enne uue aegumistähtaja jõustumist, mitte aga võlgnike olukord, kelle nõude sissenõutavaks muutumisel kehtis 30-aastane aegumistähtaeg.

² Ka Riigikohus on oma lahendis [3-2-1-147-03](#) selgitanud, et sissenõude täitmisel tuleb arvestada eelkõige sissenõudja huvi ja täitemenetluse tõhususe eesmärki. Sama seisukohta on ta edaspidi korranud, nt lahendis [3-2-1-157-04](#) selgitanud: „Täitur lähtub täitemenetluse algatamisel sissenõudja sooviavaldusest ning tagab tema huvide kaitse.“

³ Riigikohus on lahendis [3-2-1-147-03](#) lisaks rõhutanud, et täitemenetluses peab sissenõudja huvide kõrval olema tagatud ka võlgniku huvide arvestamine.

Kokkuvõtvalt asun seisukohale, et TsÜS § 157 lg 1 koosmõjus VÕSRS § 9 lõikega 4 ei ole Teie osutatud osas Põhiseadusega vastuolus.

Teiseks leidsite, et [TMS](#) § 48, mis ei anna kohtutäiturile õigust lõpetada tsiviilasjades täitemenetlust TsÜS §-s 157 sisalduva aegumistähtaja saabumisel, ei ole õige. Asusite seisukohale, et lahendus, mille kohaselt peab täitemenetluse võlgnik pöörduma nõude aegumise tõttu täitemenetluse lõpetamiseks kohtusse (nõude sundtäitmise lõpetamise määramiseks, TMS § 48 lg 1 p 4), suurendab ülemääraselt kohtu töökoormust.

Mõistan Teie küsimust, kuid ei nõustu praegusel ajahetkel Teie järeldustega ega näe kehtivas regulatsioonis vastuolu Põhiseadusega. Minu hinnangul tuleb üldiselt eeldada, et täitemenetlus viiakse läbi TMS §-s 8 sätestatud kujul kiiremas korras ja maksimaalselt tõhusalt. TMS § 8 näeb ette: „Kohtutäitur on kohustatud viivitamata tarvitusele võtma kõik seadusega lubatud abinõud täitedokumendi täitmiseks [---].“ Seetõttu võib täitemenetluse süsteemilt eeldada, et aegumistähtaja saabudes on enamus nõudeid ka täidetud ning alles on jäänud vaid üksikud erandlikud juhtumid, mil nõude täielik täitmine ei ole õnnestunud. Praegusel ajahetkel pean igati põhjendatuks, et sellised üksikud erandlikud juhtumid saavad selguse kohtus, kus kohus tõlgendab kohaldamisele kuuluvaid õigusnorme ning kaalub põhjalikult kõiki sisulisi asjaolusid. Nõustun, et selline lahendus on võlgniku jaoks koormavam, kui seda oleks täitemenetluse lõpetamine kohtutäituri enda otsusel, kuid ma ei pea seda Põhiseadusega vastuolus olevaks. Kirjeldatud tõlgendust toetab ka TsÜS § 143, mille kohaselt võib kohus aegumist arvestada üksnes kohustatud isiku taotlusel. Kohtutäitur ei ole kohus ega vaidlust lahendav organ, vaid üksnes lahendi täitja, mistõttu on ka üldpõhimõtte järgi just kohustatud isiku ülesanne taotleda kohtult aegumise kohaldamist.

Kokkuvõtvalt asun seega seisukohale, et TMS § 48, mis ei anna kohtutäiturile õigust lõpetada täitemenetlust TsÜS §-s 157 sisalduva aegumistähtaja saabumisel, on põhjendatud ja Põhiseadusega kooskõlas.

Lõpetuseks tänan Teid õiguskantsleri poole pöördumise ja küsimuste tõstatamise eest. Suhtun igasse pöördumisse ja esilekerkivasse probleemi tõsiselt ning kaalun põhjalikult kõiki sellega seonduvaid asjaolusid.

Ühtlasi teatan, et lõpetan Teie avalduses tõstatatud küsimuste edasise uurimise.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Teadmiseks: Justiitsministeerium (info@just.ee)

Helen Kranich 693 8446
helen.kranich@oiguskantsler.ee